25/10/2021

Служението на свещеника – да се пазим от гордостта“ – интервю на Весела Игнатова със ставрофорен иконом Цанко Тотев

Мнозина го познават. Не само защото построи един от най-благолепните и красиви храмове в цялата Софийска епархия – „Св. Атанасий“ в село Лозен, а и защото е добър изповедник, ревностен свещенослужител и усърден молитвеник. Изглежда като старец от древен патерик, а усмивката му, която щедро раздава, ти вдъхва спокойствие и сигурност. Заради проповедническия му дух и силните молитви, при него идват вярващи от различни краища на България. Някои го наричат будител на село Лозен, други – вдъхновител, трети, станали свидетели на усилията и вярата му, уважително се обръщат към него с „дедо Цанко“.

Роден е на 2 април 1930 г. в с. Горни Лозен, той е второто от шестте деца в семейството. От осемгодишен се труди като помощник в по-богатите семейства от района. Възпитава се в православната вяра от неговата майка, която била силно религиозна жена. Не е изучавал философски вярата, както казва самият той, но от дете редовно ходи на богослужение в храма и помага на свещениците. В казармата се запознава с отец Димитър Вукадинов, с когото ежедневно си говорят за вярата и от когото научава много молитви.

След отбиване на военната служба завършва техникум по озеленяване в Пловдив и работи 14 години като технически ръководител на различни обекти. Поради перспективата да стане офицер и опасността да не може да ходи на църква, той отива на разговор с Левкийския епископ Партений, от когото е насърчен да стане свещеник. Така на 2 май 1981 г. в Осеновлашкия манастир „Седемте престола“ е ръкоположен за дякон, а седмица по-късно и за свещеник. Петнайсет години служи като ефимерий на Драгалевския манастир, а след това, по негова молба, става енорийски свещеник в родното си село Лозен.

Наред със служението, той се заема да санира църквата, да подмени пода и покрива, да построи нова магерница и камбанария. Ани Велинова от селото споделя за чудо, което е станало при ремонта на покрива на църквата. Когато целият храм бил открит, за да се сложи нова покривна конструкция, в този ден в цялата страна валели проливни дъждове, които били особено силни в София и областта. Настоятелите спешно намерили брезентови чергила, за да могат да спасят поне част от вътрешността на храма. Силно обезпокоени от валежите и опасността да се повредят запазените до този момент стенописи в храма, отец Цанко събрал настоятелите и хората дошли да помагат. Всички заедно се помолили Бог да възпре дъжда над селото и да благослови успешно да завършат работата. И става чудо! Дъждът приижда до селището, но и капка не се пролива над него, докато окончателно не е завършен покривът и храмът не е изцяло покрит.

В планината над село Лозен имало малък дървен параклис, посветен на св. цар Константин и неговата майка Елена. Всяка година преди празника отец Цанко и неговата презвитера Златка носели икони и утвар, за да може в деня на празника да бъде отслужен водосвет. На един храмов празник той предложил на събралите се миряни да направят голям параклис, в който да се служи литургия. Работата започнала почти веднага, мнозина се включили, всеки с каквото може. А той организирал работници, намерил дарители, уговорил хора, които безвъзмездно да поработят за Бога. Работата била много и трудна, а той неуморим. Многократно се случвало да ходи по три пъти на ден пеша до горския параклис и да следи работата на майсторите. Сутрин отивал да отбие водата от пътя, която се стичала и пречила на камионите да се изкачат до мястото, връщал се веднага след това да извърши богослужба в селото, и отново тръгвал обратно към параклиса.

В последните над 10 години той посвещава усилия за изграждането на най-новия храм в с. Горни Лозен и осми подред – „Св. Атанасий Велики“. Изборът

на името става по предложение на Знеполския еп. Николай, тогавашен софийски викариен епископ (днес Пловдивски митрополит) с жребий, направен от седемгодишно момче. От имената, седем на брой, поставени в изборния поднос, то изтегля името на св. Атанасий Велики. И това не е случайно, тъй като няма друг храм в Софийска епархия, който да носи името светеца, взел дейно участие в Сердикийския поместен събор. Основно строежът е направен от двама дарители, които го изграждат до покрив, но за окончателното завършване на храма са събрани още дарения, записвани стриктно, до стотинка, в една тетрадка.

Особено радостен за отец Цанко е моментът на освещаването на храма, белязан от присъствието на стотици богомолци и неговия син отец Арсений. Общото дело е завършено и то ясно свидетелства за невероятното умение на отеца да увлича множество хора за добри дела…

Отец Цанко, Вие сте станал свещеник на 50 години и вече 42 години изпълнявате свещеническото си призвание. Как решихте да поемете по пътя на духовното служение?

С годините придобих опит и разбрах кои са важните неща в живота. Възжелах свещенство и с Божията помощ предприех тази стъпка. Имах съзнанието, че недостойно пристъпвам, въпреки че бях на 50 години, не бях сигурен, че имам знанията, които според мен трябва да има човек, който пристъпва към мисията да служи на Бога. Но Той помогна. Само Той може да призове човека!

В енорията на село Лозен има осем храма и два манастира. Зная как от сутрин до вечер ходехте от храм до храм, работехте – често и тежка физическа работа. Имахте притеснения от различен характер, едновременно с това идваха хора с най-различни молби, които очакваха внимание и разбиране. Как успявате да се отзовете навсякъде? Тежко ли е свещеническото служение?

Не е тежко, когато го изпълняваш осъзнато. Притеснението го има и до ден днешен, но е свързано и с голяма радост. Наближава празникът, има подготовка, има организация, но всичко се забравя в празничната радост. Сега, когато не мога да служа, аз го преживявам.

Какво трябва да е най-важно за свещеника?

Редовно да служи, най-вече светата Литургия. Когато в мен желанието за свещенство се усили, усетих, че се увеличи и желанието ми за богослужения.

Стремя се да не правя компромис по отношение на богослуженията.

Трябва ли свещеникът да се изповядва?

Разбира се. И той е човек, и той греши, и той попада във всякакъв вид изкушения и трябва да очиства душата си. Може например да изпита гордост – от това трябва най-много да се пази – от самопревъзнасянето в мисълта си, че е натоварен със свещеническо служение. Слава Богу, досега съм се опазил от това.

Имате много духовни чеда, от цяла България. Много млади хора, които идваха при Вас за изповед и наставление, станаха свещеници. Какво ги съветвате, към какво да се придържат преди всичко?

Както споменах – да се пазят най-вече от гордостта. Когато тръгваш да служиш на Бога, трябва да внимаваш да не се възгордееш, защото Бог на горделиви се противи, а на смирени дава благодат.

Вашият син също е свещеник. Как го наставлявате като духовник?

На първо място изпитвам голяма радост от всяка наша среща, тъй като ние рядко се виждаме. Гледам смирено да преминават разговорите с него, заради тази наша голяма радост. Сърцето ми ликува, че сме заедно в едната радост от служението на нашия Спасител, дори и да сме далеч един от друг. И него съветвам да се пази най-вече от гордостта.

Трудно ли е човек да бъде свещеник в родното си село? За местните хора от Лозен Вие сте бил Цанко, а в един момент ставате техният духовен наставник и пастир?

Мисля, че е полезно. Велик е Божият промисъл. Надявам се да съм изпълнил достойно добрия избор на служение на хората.

Ваш приятел бе покойният отец Димитър Вукадинов, който също след натрупан житейски опит стана духовник. Какъв приятел беше той?

Чуден приятел, който ме окуражаваше винаги, когато имах нужда и срещах трудност. Заедно с него почти по едно и също време станахме свещеници. Винаги с радостни чувства си спомням за него и със сълзи от загубата му. Вечна му памет! Той заслужава почитанието, което има от многото хора, които ходеха при него.

Вие имате богат опит като изповедник. Много хора прибягваха до Вашите

съвети и търсеха Вашата съпричастност. Запомнихте ли някоя изповед или житейска ситуация, която особено да Ви е впечатлила?

Много пъти се случвало да окуражавам хора, изгубили посоката в живота си. Милосърдието е важно за човека. „Милост искам, а не жертва“, казва Господ и съм се стремил винаги да отговарям на очакванията на хората.

Трябва ли човек да се моли редовно?

Трябва непрестанно да се моли, защото така се приближава до Бога.

Много популярни сред хората напоследък са Киприяновите и Василиевите молитви? Има ли някакви особености и изисквания, които трябва да се спазят преди да бъдат прочетени? Как се преценява, че точно от тях има нужда човек?

И Василиевите, и Киприяновите молитви са много съдържателни. Когато някой идва с желание да му бъдат прочетени, след разговор с него преценявам, че ще е полезно те да бъдат изпълнени. Задължително трябва и желаещият, и свещеникът, който ще ги чете, да пости преди да се пристъпи към молитвата.

Немалко съвременни хора вярват в магии и в други суеверия. Как си обяснявате това?

Неверието на хората усилва вярата в силата на магиите и в другите зловредни неща... Да дадем предимството на скромността, за да не се възгордея, че точно мен ме търсят много хора да прочета тези молитви... Споделям нещата, както са в действителност... А действителността е вярата. Поканят ли ни, трябва да се отзовем като свещеници. Винаги ми е било тежко да обясня, когато нямам възможност да прочета молитвите и да откажа, защото не съм подготвен в момента. Винаги трябва да се преценява на кого да се прочетат и кой точно има нужда от тях, трябва да се оцени желанието и вярата на християнина.

Храмът „Св. Атанасий Велики“ е построен по Ваше предложение, организация и оформление. Какво е той за Вас днес, когато стана един от най-благолепните и красиви храмове в Софийската епархия?

Слава Богу, че от момента на построяването му до ден днешен имам възможност да ходя в него и да се причастявам. Да бъда в храма на богослужение сега е най-важно за мен.

Имате брак с презвитера Златка вече 65 години. Каква е тайната на добрия брак? И кое би попречило на един брак да бъде щастлив и дълъг?

Прелюбодеянието. Изневярата. Трябва съпрузите да я избягват и да не мислят за нея. Когато съпрузите се поддават на изневяра, той се разваля. Затова трябва двойката да има разбиране за християнско семейство и да изпълняват Христовите заповеди.

Напоследък се забелязва, че много младите семейства се развеждат, често дори година след сключването на брака. Каква според Вас е основната причина?

В липсата на вяра. Нямат вяра, няма и спазване на Христовите заповеди, а вярата се поддържа, когато се изпълнява.

Значи младите хора сега са невярващи и затова изпитват трудности да съхранят брака си?

Лесно попадат в изкушение. Те се изкушават от свободно размишление. Разделението на онова, което Бог е съчетал, е дълбоко човешко падение. Но се случва, много хора си развалят живота. Много младежи не вярват достатъчно, не познават Христовия закон и не го изпълняват, а после страдат и се измъчват. Достойно е пред Бога да направиш съюз. С разума си ти сам избираш дали ще дадеш предимство на неразбирателството. Неразбирателствата на родителите не е добър пример за децата, които повтарят същите неща, които са видели в родния си дом. Така проблемите се натрупват в поколенията и отношенията в семействата се променят трайно.

Вие сте бил два пъти поклонник по Светите земи. Поклонението на Божи гроб е като дело на изповедничество. Споделете ни спомена си за тези пътувания?

Като че сякаш си на небесата, но осъзнаваш, че си на земята. Тя те задържа да не се превъзнасяш, че нещо си постигнал като човек. Изпълни се това мое намерение – да се поклоня в Йерусалим. Как само е подтикнато отгоре! Голямо събитие беше. Да видиш величието на земите, които са свързани със Спасителя, да стъпваш по местата, по които е стъпвал Той... много е вълнуващо! Забележително е да си там, където се е изпълнило

пророчеството за Възкресението на Христос.

Помня и една случка, когато отидохме първия път. Правихме водосвет на площадката до река Йордан. От другата страна на реката, на бента стои едно гълъбче. Докато четяхме водосвета, това гълъбче по бента дойде при нас и застана до една жена от групата – Рума (дълбоко вярваща жена, която много се потруди в Лозен за възстановяването на храм „Св. Харалампий“ и строителството на голяма сграда до него). Радва се тя! Радваме се и всички ние, сякаш Светият Дух в онзи час точно нас благослови.

За какво благодарите на Бога като човек и като духовник?

Бог ми е опазил вярата, за да се предпазя от съгрешения. Това е Божие дело. Аз съм недостоен като свещеник и имам голяма радост, че мога още да се причастявам.

Това ли е най-важното нещо в живота на човека?

Ако не най-важното, то е много важно. Човек трябва да стои като закован на богослужение, което продължава час и половина, два, защото това е предстоене пред Божиите очи, не можеш да мислиш или да се разсейваш от други неща.

Колко често трябва християнинът да се причастява? Трябва ли християните да постят и да се изповядват преди всяко причастие?

Придържам се към това по-честичко да се причастява човек. Трябва всеки път да се пости най-малко три дни. Това казва канонът, който е закон за вярващия. Трябва достойно да постиш, да се изповядаш и да пристъпиш.

На 2 април навършихте 91 години. Какво си пожелавате?

Здраве! И да се виждаме, както Бог даде сега. Да споделяме и да намираме отговори в опита, които получихме през натрупаните години.

Какво бихте пожелали на младите духовници?

Да ме надминат във всичко добро, което съм направил.

+++

Последното интервю на ставрофорен иконом Цанко Тотев, направено от Весела Игнатова за първия брой на списание “Епархийски глас”.